

A HANGYA története

A II. Világháború előtti időszakban Magyarország valamennyi településén jelen voltak a HANGYA szövetkezetei; székházzal, kereskedelmi átvevő-hellyel, hitelszövetkezeti partnerséggel, és azzal a szellemiséggel, hogy az összefogás, **a szövetkezés az egyetlen út arra, hogy a termelők megfelelő pozíciót érjenek el a piacon, hogy a gazdatársadalom piaci érdekei érvényesüljenek.**

Gróf Károlyi Sándor munkájának, valamint az akkori mezőgazdasági miniszternek köszönhetően 1888. évben az országgyűlés napirendjén már szerepelt a szövetkezetek témája, majd az 1896-os agrárprogram tartalmazta a szövetkezetek támogatását, a szövetkezeti eszme fejlesztését is. Ezt követően emelkedett törvényerőre **1898-ban** az **Országos Központi Hitelszövetkezet** ről szóló törvény- tervezet, majd ugyanebben az évben létrejött a **termelő-értékesítő és fogyasztási szövetkezetek HANGYA központja** is. A korabeli viszonyokat a HANGYA első 25 évről szóló - saját kiadású - jubileumi könyve így jellemzi:

„.....A falu elvesztette természetes vezető rétegét... A közgazdasági szabadság pompásan csillogó leple alatt sorvasztó folyamat indult meg, s egész vidéket ítéltek halálra. Az üzérzsellel hitel formájában adta be a mérget a falu népének, mely a mezőgazdasági bajok közepette kapva- kapott a halálos segítség után. Országszerte merészen tombolt a hiteluzsora..... A szorult helyzetbe került gazdák előre eladták a termésüket a falubeli uzsorásnak, aki gyakran váltót vett, s az így kiszolgáltatott adós feje fölött hamarosan megüttette a dobot. A kényszerárverések járványszerűen terjedtek..... A törvényhozás sem a föld népét, sem a termését nem védte a külföldi verseny megsemmisítő támadásával szemben..... Az uzsora ellen és a kereskedelmi leleményesség (gépmegrendelések, részletfizetéses rendelések gyűjtése, váltókkal való visszaélések) sokféle fajtája ellen védhette volna ugyan a törvényhozás a falusi népet, de ki gondolt erre az „állami beavatkozásra” a közgazdasági liberalizmus mézes heteiben?!”

A HANGYA stratégiai alapelve e bajok orvoslására az volt, hogy lerövidítve az áru és szolgáltatás útját az értékeket és a pénzt is minél nagyobb hányadban a rendszerén belül tartva megteremtse az egyén és a vidék boldogulásának anyagi és társadalmi feltételeit. Ezek az erények

az I. világháborút megelőzően kialakult szervezeten keresztül a Trianont követő trauma feldolgozásában is – mind az anyaországban, de különösen Erdélyben, de Felvidéken is Hanza névre „átkeresztelve” - nemzetmentő hatást fejtettek ki, a magyarság összetartó erejét jelentették. Ma már kevesen tudják, de Magyarország 1920-as években történt felemelkedésében Klebersberg Kunó oktatási programja mellett a Bethlen kormány által a HANGYA szövetkezeti üzletrésztől nyújtott állami támogatás volt a meghatározó. Minden idők legsikeresebb magyar összefogása volt fél évszázadon keresztül a HANGYA, amely gazdasági alapról indult ki és legszélesebb társadalmi rétegeket fogta össze, gyakorlatilag Magyarország valamennyi települését az egész Kárpát-medencei régióban.

Így lett a HANGYA Közép- Európa egyik legnagyobb vállalatcsoportja úgy a tagságát, mint a kereskedelmi tevékenységét illetően, hiszen 1940-ben több mint 2000 tagszövetkezete volt 700.000 taggal, 30 konzervgyára, 20 ipari üzeme, és 400-nál több boltja.

Termeltetett , hitelezett, feldolgozott , kis és nagykereskedett, nemcsak üzletileg, hanem szociálisan is segítette tagjait, jelen volt falvakban és városokban egyaránt .

Az 1945 előtti HANGYA történetiségét, múltját, eredményeit és üzenetét őrzik a következő archiv filmhíradó részletek:

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=2761>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=2651>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=2854>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=3107>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=3152>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=3534>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=3555>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=4010>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=4465>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=4873>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=4898>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5006>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5036>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5046>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5190>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5513>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5198>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5522>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5211>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5931>

<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5773>

(forrás: filmhiradók online)

Az 1945 után bekövetkezett kommunista hatalomátvétel és az azt követő törvénytelen ségek, így **az államosítás során az összes HANGYA vagyon kártalanítás nélküli lefoglalásra került.** A vidéki HANGYA boltokat és telephelyeket főként a földműves-szövetkezetek, majd később az ÁFÉSZ néven alakított szövetkezeti jellegű társaságok tulajdonába adta az állam, formálisan ügyelve, de tartalmilag erősen korlátozva a tagok demokratikus döntéshozatali lehetőségét. Ezt segítette elő, hogy a gazdák, mint TSZ tagok már nem kötődtek a földhöz, illetve az ÁFÉSZ tagok a fogyasztói-ellátó szövetkezetekhez. A termelő telephelyén működő felvásárló-helyek/ manipulálók a szövetkezetesítéssel elvesztették a létjogosultságukat, majd amikor néhány ágazatban megengedett lett a „maszekolás”, ismét elindult a felvásárlás, de az ÁFÉSZ színeiben. A HANGYA vagyon többi része szintén törvényi szabályozás nélkül lett széthordva, elherdálva. Itt működött legsikeresebben a kommunista és liberális agymosás, hogy ne is emlékezzenek az emberek másra, mint a kolhoz jellegű állami és pártirányítású vállalatra, mint szövetkezésre.

A rendszerváltozás sem hozott kárpótlást a HANGYA tagjai részére, noha vagyonának jelentős része a tagok téglajegyeiből állt össze. A rendszerváltozás után a termőföld magántulajdonba kerülésével a földtulajdonosoknak nem a földek szakszerű művelése okozott gondot, hanem a megtermelt alapanyag eladása. Ezt a földtulajdoni és társadalmi szétesettséget

növelte, hogy Magyarországon, a környező, volt szocialista országoktól eltérően, egyedüli megoldásként a reprivatizáció helyett, egy szakmailag és jogilag erősen vitatható kárpótlás történt, jelentős érdeksérelmekkel a vidéki lakosság kárára. Az újból elinduló önszerveződést az életben maradás, illetve a piac kényszerítette ki.

A HANGYA rendszer- elméletileg is megalapozott újjászervezését 1992-ben Szeremley Béla indította el a gróf Károlyi Sándor Szervezet-fejlesztési Alapítvány létrehozásával, melynek alapvetését " **A HANGYA, mint magyar Raiffeisen**" című tanulmányuk adta. Ezt követően azonnal elindították Márton János professzor úrral az új típusú szövetkezetek gyakorlati megszervezését Békés megyéből kiindulón. A Dán - Magyar Baráti társasággal történt kapcsolatfelvétel után a Dán Demokrácia Alap 1993-tól kezdődően tanulmányutakkal segítette a magyar gazdák szövetkezeti ismereteinek bővítését. A szintén dán projektben dolgozó dr. Szabó Zoltán csatlakozásával és aktív partnerré válásával tovább erősödött az alapítványi munka. A Dán Szövetkezeti Szövetség oktatási és szervezési intézete - az L.O.K. - partnerságával **1993 és 1996 között a Dán Szövetkezeti Szövetséggel közös projektekben** hosszútávú fejlesztési programot készítettek elő. E munkában világossá vált, az európai szövetkezeti modell adaptálása nem egyszerűen a belső szabályok átvételén múlik, ahhoz számos feltételnek teljesülnie kell, így:

- gazdasági téren a jelenlegi feketegazdaságot ösztönző adórendszer reformja, a termelői hatékonyságot ösztönző szabályozórendszerek erősítése;

- a jogi környezetben az európai szövetkezeti elvek és gyakorlat következetes alkalmazása különösen a tulajdonosi és működtetési funkciók világos szétválasztása, a tulajdonos vállalkozók profitorientáltságának és a szövetkezet tagok irányába való non-profit jellegének világossá tétele, a tőkehasznosító elemekkel szemben a szövetkezeten keresztüli forgalmazás súlyának érvényesítése, a munkaszövetkezeti jellegből adódó elemek leépítése;

- a piaci kapcsolatokban az átláthatóságot elősegítő feltételek erősítése;

- társadalmi viszonyokban a demokratikus döntéshozatal iránti igény erősítése.

A nemzetközi együttműködésben megvalósult előkészítés eredményeképpen az első beszerző-értékesítő-szolgáltató szövetkezetek 1994-ben alakultak meg, majd ezek előnyeinek széleskörű megismerésével 1998. évtől folyamatos volt a számuk gyarapodása. Ezt a lendületet törte meg a 2002 utáni időszak kormányzati irányultsága, magatartása.

Szervezetünket, a **Magyar Termelői Értékesítő és Szolgáltató Szervezetek /Szövetkezetek Együttműködését 1998-ban 14 szövetkezet/szervezet**

alapította meg azon szövetkezetek, szervezetek tagságával, amelyek alapszabályukban vállalták az **európai szövetkezeti gyakorlaton** alapulóan a tag és szövetkezet gazdasági kapcsolatában a termékpályához kötötten a non-profit elvű osztozkodás, a nyitott tagság, és az egy tag- egy szavazat érvényesülését.

A HANGYA Együttműködésben az elsődleges tagszervezetek többségükben egy-egy olyan térségi termékpályás szövetkezetet képviselnek, amelyek a gazdák termékei értékesítik, illetve más piaci együttműködését szervezik. Ezekben a **Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége** által elfogadott alapelvek teljes mértékben és egyértelműen érvényesülnek, nem keverednek a tőkehasznosító szervezetek érdekviszonyai a szövetkezeti elvekkel. Meghatározó fontosságú, hogy a tagszervezetekben érvényesülő - világos termékpályá-kapcsolatokon alapuló - együttműködés nem tesz különbséget a szövetkezeti együttműködésben a kis és a nagy területen gazdálkodók között, hiszen alapelvük: **azonos minőségű áruért, azonos fizetési feltételek** járnak. A minőségi garanciák betartása esetén az árukapcsolatból a tag magángazdaságának profitja kizárólag az általa megtermelt és értékesítésre felajánlott termék mennyiségétől függ, így arányos a teljesítményével.

A HANGYA Együttműködés tagszervezeteinek száma ma már közel 200, amelynek tulajdonosa, aktív tagja mintegy 30 000 regisztrált termelő. A szövetkezetek létjogosultságát, a szövetkezés szükségességét mutatja számuk 2002-ig történő dinamikus növekedése (14-ről 400 szövetkezet) és az, hogy a tagszervezetek közül számosnak sikerült kiépítenie a piaci kapcsolatait, ami által nagyságrendileg tudta növelni az árbevételét.

A HANGYA Együttműködés **legfontosabb célkitűzése a tagszervezetek, illetve az azokat alkotó gazdák, üzleti alapon megvalósított gazdasági és piaci érdekérvényesítése**. Ennek alapfeltétele; tároló és feldolgozó kapacitások tagi tulajdonba kerülése, azokban részvénytulajdonosok, kereskedőház létrehozása. Egy sikeres projektfejlesztéssel az együttműködés nemcsak egyszerűen kereskedelmi központtá tehető, hanem a széleskörű export-import bonyolításával, piacszervezéssel, közös marketing munkával az **újraélesztett HANGYA mozgalom ismét a vidékfejlesztés motorja és garanciája lehet!**

A HANGYA Szövetkezeti Együttműködés a végső célkitűzések megvalósulása érdekében felvállalta, hogy

- segítséget nyújt az önszerveződő termelői szervezetek létrehozásához, piaci

szerepük és pénzügyi kapcsolataik előnyös alakításához;

- a tagok intézményi, érdekképviselői központjául szolgál;
- segíti a tagok demokratikus önkormányzati tevékenységének fejlesztését, elősegíti különböző szervezetekkel való együttműködését;
- tagszervezeteinek fejlődése érdekében szakmai továbbképzéseket, oktatási tevékenységet folytat;
- elősegíti a kiállításokon való közös megjelenést;
- ápolja a tagszervezeteinek nemzetközi kapcsolatait, képviseli őket hazai és nemzetközi fórumokon.

A szervezet a szakmai továbbképzéssel, oktatással összefüggő feladatait nem közvetlenül, hanem a gróf Károlyi Sándor Szervezetfejlesztési Alapítvánnyal együttműködésben valósítja meg. E feladatmegosztás gyakorlata a dán, osztrák stb. szövetkezetek hasonló szervezeti struktúrájához illeszkedik éppen annak előmozdítása érdekében, hogy a szövetkezeti felépítményi rendszerünk az európai gyakorlatnak megfelelő legyen.

A szakmai érdekérvényesítési feladatok megvalósítása érdekében a tagszervezetek az Együttműködésen belül szakterületüknek megfelelő **szakági szövetségi rendszert** hoztak létre. A Szövetségek az azonos tevékenységet végző szövetkezetek ágazati szabályozását, érdekképviselőit, más szóval az ágazat szakmai, szabályozási kérdéseit, az ágazat gondjait közvetíti a kormányzati szervek felé.

A következő ágazati szövetségek működnek:

- Zöldség- Gyümölcs Termékpályás Szövetkezetek/ Szervezetek Szövetsége
- Gabona Termelői Csoportok Szövetség
- Olajosnövény Termelő Csoport Szövetsége
- Baromfiértékesítő Termékpályás Szövetkezetek/ Szervezetek Szövetsége
- Tej-Tejtermékértékesítő Termékpályás Szövetkezetek/Szervezetek Szövetsége
- Szőlő-Bor Termelői Csoportok Szakági Szövetsége

Európai Unióhoz csatlakozásunk óta fokozott jelentősége lett az ú.n. EU konform szervezeteknek, amelyek a zöldség-gyümölcs ágazatban működő TЭСZ-ek (termelői értékesítő szervezetek), valamint a többi szakágban működő TCS-k (termelői csoportok) és ezek közös vállalatai. Ezen szervezetek többsége szövetkezeti keretben működik, amelyek megfelelnek az EU támogatási feltételeinek. A szabályozási feltételek

változása miatt a HANGYA Együttműködés megkezdte a szakági szövetségek ki- és átalakítását termelői csoport szövetségekké.

Jelenleg már létrejött és ténylegesen működik a gabona, az olajosnövény, a szőlő-bor és a baromfi termelői csoportok szövetsége, ugyanakkor az összes többi szakág vonatkozásában **a HANGYA Együttműködés rendelkezik a termelői csoportok engedélyeztetéséhez szükséges jognyilatkozatok kiadásának jogosítványával.**

A HANGYA Szövetkezeti Együttműködés ma egyetlen hazánkban és az EU-hoz 2004 után csatlakozott országokban, amelyik a beszerző-értékesítő-szolgáltató szövetkezetek/szervezetek érdekképviselője a fenti elvek egyértelmű érvényesítése mellett vállalta fel és végzi több-kevesebb sikerrel. Az EU 2004. évi bővülésekor ezt az úttörő tevékenységet ismerte el a COGECA (Európai Mezőgazdasági Szövetkezetek Szövetsége) azzal, hogy szervezetünk ügyvezetőjét, dr. Szabó Zoltánt alelnökévé választotta. A HANGYA hagyományok újjáélesztésében végzett munkáért szervezetünk 2010-ben **Magyar Örökség Díj** ban részesült, ami szervezetünk és tagszervezetei részére további erőt és erkölcsi felelősséget is adott.

Történelmi tanulságként ne felejtsük, noha az állam érdeke és feladata is a harmonikus társadalom és piacfejlesztés, ugyanakkor elsősorban a tagok érdeke, egyéni vállalkozásuk sikerességének záloga az ezt megvalósító összefogás! Ugyanakkor sajnálatos, hogy a rendszerváltó kormányok ezidáig folyamatosan adósak maradtak a szövetkezeti rendszer újjáépítésének ösztönzésével !

Tisztelt HONLAP olvasó és HANGYA iránt érdeklődő látogató! Tájékoztatjuk, hogy MINDEN még nem tag, de gazdaérendű szövetkezetet szívesen fogadunk a tagjaink sorába, ha tudatosan, és elkötelezetten tenni akar a MAGYAR VIDÉK fejlesztéséért, s benne természetesen saját maga és családja jövőjéért!

A SZÖVETKEZETEK EGYFELŐL A DEMOKRÁCIA ISKOLÁI, MÁSFELŐL AZ ÖNKORMÁNYZATISÁG ALAPJAI.